

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ВИБОРЧОЇ ПРОГРАМИ КАНДИДАТА В ПРЕЗИДЕНТИ НАН УКРАЇНИ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРА ПЕТРОВИЧА СЕМИНОЖЕНКА

Шановні колеги!

Насамперед я хочу подякувати науковцям нашої Академії за ту підтримку, яку я відчув у кожній науковій установі, в якій побував під час цієї виборчої кампанії.

Сьогодні тільки від нас з вами, від того, наскільки ми зможемо згуртуватися, як енергійно зможемо переконати владу і суспільство в необхідності збереження НАН України як потужного інтелектуального капіталу держави і кардинального збільшення її фінансування, залежить подальша доля Академії. Ми повинні самі провести реформи і здійснити всі назрілі зміни, щоб це не зробили за нас зверху. А для цього потрібна консолідація та єдність усієї НАН України. Ми маємо обрати до Президії згуртовану команду з найдосвідченіших, найавторитетніших, найефективніших представників НАН України, які є науковими лідерами, лідерами суспільних думок і представниками різних наукових регіонів України.

Коротко окреслю найголовніші засади, на яких, на мою думку, має ґрунтуватися стратегія подальшого розвитку Академії.

1. Прозоре та сучасне управління. Визнаючи важливість сучасного, професійного управління в системі НАН України, вважаю за необхідне, по-перше, провести спільне засідання Президії НАН України, Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, міжфракційного об'єднання «За українську науку!», Міністерства освіти і науки України, Офісу Президента України щодо програми реформ НАН України з метою уникнення протиріч і розбіжностей у поглядах на реформи. По-друге, законодавчо закріпити обов'язковість експертизи з боку НАН України загальнодержавних (національних) програм, державних науково-технічних програм та най-

важливіших урядових рішень. По-третє, прийняти нову редакцію Статуту НАН України, в якому мають бути реалізовані ідеї реформування Академії, зокрема відображені нові підходи до визначення і затвердження наукових пріоритетів. Крім того, слід створити в НАН України академічний інноваційний фонд.

2. *Сприятливе законодавство та нові можливості.* На законодавчому рівні необхідно здійснити такі кроки:

- збільшення обсягів замовлення наукової продукції і пошук нових джерел фінансування наукових установ (винахідницька та інноваційна діяльність, залучення інвестицій тощо), забезпечення ефективної кооперації академічної та університетської науки через внесення змін до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (щодо захисту прав співробітників Академії на інтелектуальну власність, авторських прав на винаходи, корисні моделі тощо, створені за державні кошти, як джерела додаткових можливостей матеріальної підтримки вчених та винахідників) та Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», прийняття якого надасть унікальні податкові стимули для впровадження наукових досягнень у реальний сектор економіки. Обидва законопроекти схвалені Президією НАН України і вже перебувають на розгляді Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Потребує змін і законопроект щодо діяльності венчурних фондів. Крім того, потрібно внести зміни в кодекс законів про працю, Закон України «Про вищу освіту», адміністративний кодекс щодо строкових контрактів для академічних установ та спрощення сумісництва викладацької роботи в закладах вищої освіти та наукової в наукових установах НАН України;

- перегляд чинної системи управління активами Академії для надання більшої самостійності установам та організаціям з метою отримання більш ефективної віддачі від основних фондів усієї Академії;

- створення науково-технологічних, науково-інноваційних та інших комплексів і центрів

(зокрема, на основі досвіду Наукового парку «Київська політехніка», НТК «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона», НТК «Інститут монокристалів») з метою підвищення ефективності та поліпшення матеріально-технічної бази установ. Повернення в підпорядкування інститутів відповідних дослідних підприємств;

- формування окремого фонду НАН України для реалізації програми оновлення приладової бази наукових установ НАН України та створення нових центрів колективного користування приладами через зміну принципів використання коштів за бюджетною програмою 1230, запровадження нових державних цільових науково-технічних програм, у яких державним замовником виступає Академія;

- забезпечення присутності представників Академії на засіданнях Кабінету Міністрів України, урядових комітетів (зокрема, доцільно ввести посаду представника НАН України в Кабінеті Міністрів України), в роботі профільних комітетів Верховної Ради України, РНБО України, колегій міністерств, обласних державних адміністрацій та виконкомів великих «наукових» міст;

- сприяння обранню окремих членів НАН України народними депутатами України для забезпечення гідного представництва наукової спільноти у вищому законодавчому органі.

3. *Відновлення пріоритету вчених у суспільстві.* Підтримка науковців та всієї Академії повинна ґрунтуватися насамперед на Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Зокрема, необхідно домогтися безумовного виконання положень закону про фінансування наукової сфери на рівні 1,7% ВВП та в частині встановлення окладів наукових співробітників. Перші кроки в цьому напрямі я бачу такі:

- досягнення спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету, Національною радою України з питань розвитку науки і технологій спільного бачення щодо збільшення бюджетного фінансування НАН України на 2021 рік;

- введення нової тарифної сітки оплати праці співробітників НАН України через збільшення вдвічі заробітної плати для всіх категорій наукових працівників Академії;

- прийняття урядової програми забезпечення житлом молодих вчених;

- збільшення фінансування цільових проєктів молодих вчених та проведення відповідних конкурсів Радою молодих вчених (у тому числі формування експертних груп для відбору проєктів);

- виділення на наступних виборах членів Академії 50 місць для науковців віком до 45–50 років;

- розширення можливостей НАН України з надання матеріальної допомоги всім співробітникам, зокрема значної за обсягом цільової допомоги молодим вченим, які обрали роботу в НАН України;

- прийняття постанови Кабінету Міністрів України щодо достойного розміру довічної плати за звання дійсного члена та члена-кореспондента НАН України.

4. Політшення репутації НАН України в суспільстві. Для відновлення репутації вчених та доведення важливості їхньої роботи в суспільному житті країни необхідно здійснити такі кроки:

- забезпечення прозорості та відкритості роботи Академії через створення ефективної системи комунікації (соцмережі, телеграм-канали, форуми, чати);

- забезпечення фінансової, організаційної, управлінської прозорості роботи НАН України через створення комунікаційної платформи, відкритої для всієї наукової спільноти;

- введення в практику проведення публічно відкритих засідань Президії НАН України (як це практикується з сесіями Верховної Ради України) за допомогою медійних засобів, доступних кожному співробітнику Академії та всім зацікавленим особам;

- на засіданнях Президії НАН України слід перейти від практики заслуховування звітів інститутів до обговорення найважливіших досягнень світової науки і внеску українських учених у розвиток світової цивілізації.

5. Формування основ гуманітарної політики. Основною рушійною силою сучасної цивілізації є гуманітарний фактор — освіта, інтелект, особистісні якості, цінності, світоглядна система, мобільність, здоров'я. Надзвичайно важливо, щоб наше складне за своєю структурою і значною мірою роз'єднане сьогодні суспільство стало консолідованим завдяки загальним цілям і цінностям, інтелектуально зорієнтованим на майбутнє. Тому місія НАН України в гуманітарній сфері має полягати, зокрема, в тому, щоб суспільство, передусім управлінська еліта, усвідомили справжню роль гуманітарних чинників у нашому національному розвитку. Розв'язання цих складних завдань слід розпочати з таких кроків:

- вирішення проблеми збереження і дослідження культурної та наукової спадщини;

- від 2021 р. розпочати створення Національного науково-дослідного і культурно-інформаційного центру «Шевченківський дім»;

- від 2021 р. розпочати реалізацію проєкту «Сховище національних реліквій», спрямованого на збереження унікальних фондів, яким сьогодні не забезпечено належні умови зберігання;

- з метою популяризації української науки і культури у світі створити інформаційні портали (різними мовами), присвячені 300-й річниці Г.С. Сковороди (2022); 150-й річниці Лесі Українки (2021); 165-й річниці І. Франка (2021); 150-й річниці Соломії Крушельницької (2022); 165-й річниці Д.І. Багалія (2022), 100-й річниці В.М. Глушкова (2023) та іншим видатним українцям.

Отже, сучасну Національну академію наук України я бачу як:

- центр соціогуманітарних розробок, який визначає державну політику в гуманітарній сфері та сприяє вирішенню актуальних проблем консолідації суспільства та єдності української нації;

- дієздатну структуру, яка може включати низку галузевих інститутів, деякі державні високотехнологічні підприємства і генерує створення стартапів, малих підприємств, заснованих на інтелектуальній власності;

- структуру, яка здатна комплексно вирішувати реальні економічні завдання — створення нових виробництв, сучасних «інтелектуальних» матеріалів, нових систем діагностики, розроблення широкого спектру вітчизняних ліків тощо;

- гнучку організацію зі стимулами до налагодження паралельних зв'язків її установ та підприємств;

- ініціатора низки національних проєктів та програм;

- наукову установу з кластерною структурою, яка через відповідні національні наукові центри легко інтегрується та ефективно взаємодіє з провідними галузями промисловості, особливо з оборонною, аерокосмічною, машинобудівною (високотехнологічне машинобу-

дування), хімічною, агрохімічною, біотехнологічною, фармацевтичною галузями;

- провайдера пріоритетних напрямів, які належать до VI технологічного укладу (нанобіомедицина, глобальні інформаційні системи, квантовий комп'ютинг, фотоніка та ін.), з академічними венчурними та інноваційними фондами для швидкої реалізації advanced technology;

- установу з інноваційним менеджментом, здатну оперативно започатковувати нові пріоритетні напрями;

- центр розвитку економічної науки, спрямований на подолання глобальної економічної кризи в специфічних умовах українських реалій.

Дякую за увагу!